

TALABA QIZLARDA OILAVIY QADRIYATLARGA NISBATAN IJOBIY USTANOVKALARNI SHAKLLANTIRISH MODELI

Axmedov Aminjon Amrullayevich

Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrası
o‘qituvchisi psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21837691>

Annotatsiya. Ushbu maqolada talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantirishning psixologik modeli konseptual asosda tahlil qilingan. Oilaviy qadriyatlar tizimiga ijobiy munosabatni shakllantirish shaxsning ma’naviy-psixologik va ijtimoiy rivojlanish jarayonining muhim komponenti sifatida ko‘rib chiqiladi. Modellash jarayonida ijobiy ustanovkalar motivatsion-emotsional, kognitiv va xulq-atvorga oid komponentlar orqali tizimli ravishda shakllantiriladi. Tadqiqotda ta’kidlanishicha, ijtimoiy-madaniy muhit, oila an’analari va jamiyatning qadriyatlar tizimi talaba qizlarning oilaviy qadriyatlarga munosabatini belgilovchi muhim omillar sanaladi. Modelni amalga oshirish mexanizmi sifatida individual va guruhiiy psixologik treninglar, interfaol o‘qitish metodlari va kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish usullari tavsiya etiladi. Ushbu treninglar orqali shaxsda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy emotsional motivatsiya, bilim va amaliy xulq-atvor ko‘nikmalari mustahkamlanadi. Natijada, model shaxsning ma’naviy yetukligi, ijtimoiy integratsiyasi va oilaviy munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan kompleks psixologik-ijtimoiy jarayon sifatida namoyon bo‘ladi.

Kalit so‘zlar: Talaba qizlar, oilaviy qadriyatlar, ijobiy ustanovka, psixologik model, motivatsiya, bilim, xulq-atvor, ijtimoiy muhit, oila, jamiyat, trening, o‘qitish, ko‘nikmalar, ma’naviyat, integratsiya, munosabatlar.

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЗИТИВНЫХ УСТАНОВОК К СЕМЕЙНЫМ ЦЕННОСТЯМ У СТУДЕНТОК

Аннотация. В данной статье концептуально проанализирована психологическая модель формирования позитивных установок к семейным ценностям у студенток. Формирование положительного отношения к системе семейных ценностей рассматривается как важный компонент процесса духовно-психологического и социального развития личности. В процессе моделирования позитивные установки системно формируются через мотивационно-эмоциональные, когнитивные и поведенческие компоненты. В исследовании отмечается, что социально-культурная среда, семейные традиции и система ценностей общества являются важными факторами, определяющими отношение студенток к семейным ценностям. В качестве механизма реализации модели рекомендуются индивидуальные и групповые психологические тренинги, интерактивные методы обучения и методы развития коммуникативных навыков. Через эти тренинги у личности укрепляются позитивная эмоциональная мотивация, знания и практические поведенческие навыки в отношении семейных ценностей. В результате модель проявляется как комплексный психолого-социальный процесс, направленный на духовную зрелость личности, социальную интеграцию и укрепление семейных отношений.

Ключевые слова: Студенты, семейные ценности, позитивная установка, психологическая модель, мотивация, знания, поведение, социальная среда, семья, общество, тренинг, обучение, навыки, духовность, интеграция, отношения.

MODEL OF FORMING POSITIVE ATTITUDES TOWARD FAMILY VALUES AMONG FEMALE STUDENTS

Abstract. This article conceptually analyzes the psychological model of forming positive attitudes toward family values among female students. The formation of a positive attitude toward the system of family values is considered an important component of the process of spiritual-psychological and social development of the individual. During the modeling process, positive attitudes are systematically formed through motivational-emotional, cognitive, and behavioral components. The study emphasizes that the socio-cultural environment, family traditions, and the system of societal values are important factors determining female students' attitudes toward family values. As a mechanism for implementing the model, individual and group psychological trainings, interactive teaching methods, and communication skills development techniques are recommended. Through these trainings, the individual's positive emotional motivation, knowledge, and practical behavioral skills related to family values are strengthened. As a result, the model manifests as a complex psychological-social process aimed at the individual's spiritual maturity, social integration, and strengthening of family relationships.

Keywords: female students, family values, positive attitude, psychological model, motivation, knowledge, behavior, social environment, family, society, training, teaching, skills, spirituality, integration, relationships.

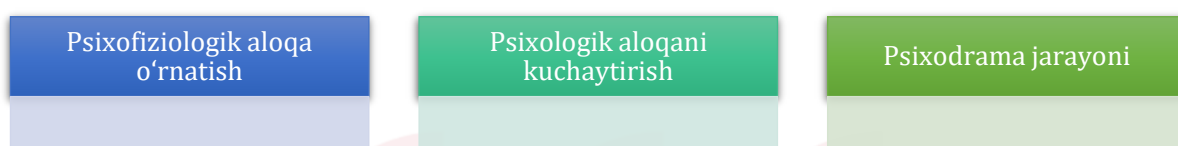
Kirish. Oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantirish talaba qizlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Ushbu bobda talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantirishning, insonning butun umri davomida shakllanib boruvchi murakkab tizim hisoblanadi. Ijobiy ustanovkalarni shakllantirish jarayoni oilaviy qadriyatlarning mohiyatini to'g'ri anglash, o'ziga xos xulq-atvor shakllari va oila a'zolari bilan o'zaro hurmat va ishonch munosabatlarini yaratishga asoslanadi. Ushbu jarayonning markazida shaxsning ma'naviy, psixologik va ijtimoiy jihatdan yetuk bo'lishiga yo'naltirilgan rivojlanish turadi. Talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga ijobiy ustanovkalarni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar orasida ijtimoiy-madaniy muhit, oila an'analari va jamiyatdagi qadriyatlar tizimi muhim rol o'ynaydi. Bunday ustanovkalarni rivojlantirishda individual va guruhiiy treninglar, interfaol o'qitish metodlari, shaxsiy tajribalar va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish katta ahamiyatga ega.

Talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantirishning psixologik modeli turli komponentlardan iborat. Bu komponentlar qatoriga motivatsion-emotsional, kognitiv, va xulq-atvorga oid jihatlar kiradi. Motivatsion-emotsional komponent oila a'zolariga mehr-muhabbat va hurmat hissini uyg'otish, shaxsning oilaviy qadriyatlarni qadrlash motivatsiyasini shakllantirish bilan bog'liq. Kognitiv komponent esa oilaviy qadriyatlar to'g'risidagi bilimlarni o'zlashtirish, oilaviy munosabatlar va ularning ahamiyati haqida to'g'ri tushunchalarni shakllantirishni o'z ichiga oladi. Xulq-atvorga oid komponent esa oilaviy

qadriyatlarni amalda qo'llash va oila ichidagi muloqotda ijobiy xatti-harakatlarni amalga oshirish qobiliyatlarini rivojlantirishdan iborat.

Biz talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarni shakllantirishda psixologik treninglarda ham foydalandik. Trening bu– inglizcha so'zdan olingan bo'lib «mashq qilmoq» degan ma'noni bildiradi. Trening guruh va jamoalarda turli muammolarni bartaraf etish, foydali usullarni o'zlashtirish, murakkab qadriyatlarga doir masalalarni hamda yumshatish va yechish maqsadida olib boriladigan psixologik ishlarning faol usuli, ya'ni guruh-guruh bo'lib munozara, bahs, rolli o'yin va boshqa o'yinlarni o'tkazishga aytiladi.

Ijtimoiy psixologik trening– insonning qadriyatlari va ularga to'g'ri yondashuvni o'rgatish uchun bajariladigan mashqlar va xatti-harakatlar tizimidir. Trening jarayoni– har bir mashqda uning rahbari qanday ustanovka (yo'nalish) berishidan iboratdir. Treningning asosiy maqsadi– asosan shaxsda oilaviy qadriyatlarni shakllantirishga yo'nalganligi bilan muhim ahamiyat kasb etadi.

Treningning asosiy yo'nalishi (ustanovkasi): rolli o'yin shaklida rolli vaziyatni idrok etishni tashkil qilishdan iborat, chunki trening uni qatnashchilarida trenerning yordamida o'yinda yaratilgan vaziyatlarga nisbatan individual munosabatni shakllantirish zarur.

Trening jarayoni 10-12 mashg'ulotni o'z ichiga qamrab oladi. Treningning hamma mashg'ulotlari uning ishtirokchilari bilan faqat do'stona, samimiy his-tuyg'ular asosida va ixtiyoriy tarzda o'tkaziladi.

Trening ishtirokchilarining soni 5 nafardan 15 nafargacha bo'lishi mumkin. Guruh bilan mashqlarni o'tkazishdagi majburiy mashqlarni shartlar bo'yicha qoidalarga rioya qilinmasa, u holda psixologik trening ijobiy natija bermasligi to'g'risida oldindan kelishib olish kerak. Jumladan:

- bir-biriga samimiylilik, xayrixohlik;
- bir-biriga ishonish va o'zaro hurmat;
- mashqlarni bajarish davomida shaxsga baho bermaslik, balki uning faoliyatiga va muloqot usullariga baho berish;
- ishtirokchilar o'yindan qay darajada qoniqqanligi haqidagi taassurotlarini shu zahotiyotq trenerga ma'lum qilish;
- topshiriqlarni bajarish faqat ijobiy farazga mo'ljallanganligi;
- shaxs nuqsonlariga nisbatan e'tibor qaratmaslik;
- trening jarayonida hech kimga hech qanday maslahat bermaslik;
- «Bu yerda va hozir» –degan shartni bajarish ya'ni trening paytida ro'y bergan hamma narsa tashqariga olib chiqilmasligi va hozirgi muloqotda nimalarni his etayotganligini ma'lum qilmaslik;
- tomoshabinlar trenerning ruxsati bilan emas, balki guruhning barcha a'zolari roziligiga binoan qatnashishligi kabilar.

Treningni muvaffaqiyatli o'tkazish va uning sermahsullik muvaffaqiyati ko'p jihatdan trener bilan ishtirokchilar o'rtasidagi o'zaro bir-birini tushunish darajasiga ham bog'liqdir.

Treningni tashkil etishda quyidagi murakkab holatlarni inobatga olish va ularni izchil ravishda nazarda tutish maqsadga muvofiq;

1. O'zidagi shaxsiy ichki regulyatorni shakllantirish, barcha ishtirokchilarning ko'zlariga to'g'ridan-to'g'ri va dadil qaray olish;
2. O'yin faoliyatining boshida yaratilgan vaziyat eng omilkor va qulay bo'lishini esda tutish;
3. Treningni muvaffaqiyatli o'tkazish trenerdan intellektual-psixologik jihatdan ko'p kuch sarflash va bioquvvatni talab qilishini;
4. Treningda ishtirokchilarni o'zaro bir-biriga ishongan holda samarali ta'sir etish muhitini yaratishni.

Har bir ishtirokchi o'zini trening va trening yuzasidan improvizatsiya qilishga tayyorlashi lozim.

Talaba qizlarda qadriyatlar shakllanishi uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirish muhim sanaladi:

1. Ichki xohishni qondirilishi.
2. Oilaviy qadriyatlarni inobatga olish.
3. Oilaviy qadriyatlarni shakllantirish shart-sharoitlarini yaratish.
4. Qadriyatlar iyerarxiyasini to'g'ri nazorat qilish.

Trening o'tkazishdan maqsad shuki, talaba shaxsida mavjud qadriyatlarni shakllantirish va uning ijobiy xususiyatlarini rivojlantirish. Buning uchun yana quyidagilarga e'tibor berish o'rinli:

a) trening qatnashchilarining bir-birlariga ijtimoiy-psixologik jihatdan moslashishga e'tiborni qaratish va atrofdegilar bilan munosabatini mustahkamlash;

b) trening qatnashchilarida o'z hayotini sezilarli darajada o'zgartirishga erisha olish.

Ijtimoiy-psixologik treninglar quyidagicha tartibni taqozo etadi:

1. Ma'lum sotsial psixologik bilimlarni egallash.
2. O'zini va atrofdegilarni to'g'ri tushunish.
3. Talaba shaxsidagi oilaviy qadriyatlarni transformatsiyalash, uni diagnostika qilish va o'quv faoliyatiga salbiy ta'sir etuvchi omillarni olib tashlash.

4. Talabaning qiziqishi va qadriyatlarini o'rganish va ularni samarali shakllantirish.

5. Trening mashqlarida qatnashish jarayonida o'zini erkin tutish.

Treningni o'tkazishda bir necha prinsiplarga amal qilish lozim.

1. Erkinlik prinsipi.
2. O'zini-o'zi diagnostika qilish prinsipi.
3. Kamchilik va xatolarini tuzatishga intilish prinsipi.

Trening o'tkazish uchun tavsiyalar. Trening mashg'ulotlarini o'tkazish uchun ishtirokchilarni qiziqtirish, ularning mustaqil ishlashiga imkoniyat yaratish kerak bo'ladi. Biron-bir qatnashuvchini muhokama qilish mumkin emas. Biror shaxs o'zini boshqalardan baland tutmasligi kerak. Psixolog xarakter xislati va munosabati bilan qatnashuvchilarning psixikasiga salbiy ta'sir o'tkazmasligi muhim shartlardan hisoblanadi.

Treningni o'tkazuvchi uchun shart bo'lgan ishlar:

1. Muhokamani tashkil qilish, ishchi guruh uchun qoidalar ishlab chiqish va har bir mashg'ulotda trener treningni maqsadi va vazifasini batafsil tushuntirib borish.
2. Navbatdagi mashg'ulot ko'rsatmasini berish.
3. Qatnashuvchilar savollariga javob berish va ular bajarayotgan ishni to'liq nazorat qilish.
4. Trening dasturi mazmunini trening maqsadi asosida tahlil etish.
5. Trening haqida qatnashuvchilar bilan fikr almashish.

6. Qatnashuvchilarning oilaviy qadriyatlari shakllanishi va uning transformatsiyasini nazorat qilish.

7. Har bir mashg'ulotni yakunlash va uyga vazifa berish.

8. Mashg'ulot oxirida trener to'g'risida qatnashuvchilar o'z fikrini bayon qilishlariga imkoniyat berish lozim.

Trening mashg'ulotlari do'stona, samimiy va ixtiyoriy tarzda o'tkaziladi. Trening o'tkazishdagi shartlar bo'yicha ma'lum qoidaga rioya qilinmasa, u ijobiy natija bermaydi.

Psixologik trening o'tkazishning umumiy qonun-qoidalar:

1) Barcha qatnashchilar doira bo'lib o'tirishlari zarur.

2) Qatnashchilar soni 15 nafardan oshmasligi shart.

3) Psixolog qatnashchilar bilan birga treningdagi barcha topshiriqlarni ketma-ketlikda bajarishi shart.

4) Qatnashchilarning har biri barcha mashg'ulotlarda qatnashishi lozim.

5) Treningni o'tkazuvchi trener mashg'ulotlarini mahorat bilan boshqarishi kerak, ya'ni har bir mijozning fikrini qo'llab-quvvatlashi va uni rag'batlantirib borishi zarur.

6) Treningni boshqaruvchi trener qo'yilgan muammolarni qatnashchilarning o'zlari hal qilishlari uchun qulay sharoit yaratishi kerak;

7) Mashg'ulot davomida qatnashchilar o'z ta'sirotlarini yozib borishi uchun kundalik tutishga ruxsat berish lozim.

8) Barchani diqqat bilan tinglab borish zarur.

9) Barcha qatnashchilar ko'nglidagi gapni ro'y-rost va samimiy gapirishi shart.

10) Qatnashchining biron-bir nuqsoniga e'tibor bermaslik kerak.

11). Trening jarayonida hech kimga hech qanday maslahat berish mumkin emas.

12) Trening jarayonida erkin «bu yerda» va «hozir» kabi so'zlarni ishlatish shart.

13) Trener har bir mashg'ulotni yakunlab, qatnashchilardan trening to'g'risidagi ta'sirotlarini so'rashi lozim.

14) Trener albatta, uyga vazifa berishi va uni bajarilishini nazorat qilishi lozim.

Treningni muvaffaqiyatli o'tkazish va uning sarmahsulligi ko'pincha boshqaruvchi bilan qatnashchilar o'rtasidagi o'zaro bir-birini tushunish darajasiga ham bog'liqdir.

Tadqiqot maqsadini amalga oshirishda belgilangan vazifalarni bajarish uchun korreksion bosqichda ma'lum bir shkalalar, ya'ni ma'naviy qadriyatlari namoyon bo'lishi va shakllanishi past ko'rsatkichga ega bo'lgan (76 nafar) sinaluvchilar bilan korreksion treninglar amalga oshirildi.

Treningni asosiy maqsadi talaba qizlarda qadriyatlar tizimini to'g'ri shakllantirishdan iborat edi. Shunga ko'ra, trening vazifasi sifatida quyidagilar belgilandi:

- aktualashtirilgan qadriyatlarni emas, balki ma'lum bir shaxsga xos bo'lgan qadriyatlarni yoki shaxsiy xususiyatga (xususiyatlarga) aylangan qadriyatlarni, qadriyatlar asosida shakllangan shaxsiy moyilliklarni rivojlantirish;

- oilaviy qadriyatlarni rivojlantirishda muvaffaqiyatga erishish darajasini shakllantirish;

- psixokorreksion mashqlardan so'ng sinaluvchilardagi o'zgarishlarni qayd qilish va samaradorligini baholash.

Psixokorreksion faoliyat psixokorreksion kompleks dasturi yordamida amalga oshirildi. Mashg'ulot bir-biriga bog'liq bo'lgan to'rt bosqichdan iborat bo'ldi. Bular:

1) tayyorgarlik (psixodiagnostik) bosqichi.

2) korreksion bosqich.

3) korreksion faoliyatning samaradorligini aniqlovchi bosqich.

4) yakunlovchi (baholovchi) bosqichlar shakllantirildi.

Talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarni shakllantirishga yo'naltirilgan ijtimoiy-psixologik treninglar dasturining asosiy bosqichlari

Bosqichlar	Maqsadli yo'naltirish	Mavzu yoki mashg'ulotlar mazmuni
Tayyorgarlik Bosqichi	Talaba qizlar bilan birlamchi suhbat o'tkazish. Guruhlar talaba qizlar bilan ishlash jarayonida nazarda tutilgan qonun va qoidalarini aniqlashtirib olish. Diagnostika natijalariga qarab guruhlarini shakllantirish	Suhbat, talaba qizlarning dars mashg'uloti va ularning kundalik faoliyatini kuzatish hamda ularning natijalari bilan tanishish
Birinchi bosqich Boshlang'ich	Guruhiy yaqinlik, qadriyatlarini rivojlantirish. O'z qadriyatlarini vizual texnika yordamida tahlil qilish.	Qadriyatlarni shakllantirish uchun mashqlar: «xohish-istaklarini qondirish», «Stulni ishlatishning 50 xil usuli», «Sinesteziya», «Zinapo-ya» Ijtimoiy qadriyatlarni shakllantirish mashqlari: «Munosabat zanjiri», «Ichki regulyatorni boshqarish» psixotexnik mashqlar.
Ikkinchi bosqich-O'tuvchi	Mashq qilish jarayoni samaradorligini oshirish. Qadriyatlarni shakllantirishni maqsadli boshqarish	«Qadriyatlar»ni rivojlantirish, «Individual qadriyatlarni rivojlantirish», ichki psixotexnik mashqlar. O'z ichki motivlarini boshqarish uchun mashqlar: Mashqlarga psixologik tayyorlik, «Ideomotor yo'naltirish»; Shaxs ustanovkalariga psixologik tayyorlik: «Termometr»; o'yin vaqtida o'zini ichki boshqarish: «Chiqish»; «Kitob o'qish-ni istayman»
Uchinchi bosqich-Asosiy	O'quv faoliyatida qadriyatlarni shakllantirish malakasini rivojlantirish. Qadriyatlarni to'g'ri shakllantirish. Ichki psixik holatni va aqliy jarayonni boshqarish.	. Ijtimoiy qadriyatlarga yo'naltirilgan mashqlar: «Qaynoq choynak», «O'tmish, bugun va kelajak». Relaksatsiyaga o'rgatish: «Kontrast», «Psixopauza». Ideomotor mashqlar: «O'ziga buyruq berish». Ichki xohish orqali qadriyatlarni korreksiya qilish
To'rtinchi bosqich-Yakunlovchi	Qadriyatlar yo'lida o'zini boshqarish ko'nikmalarini o'zlashtirish	Mental trening mashqlari: «Boshqa shaklga kirish», «Madaniy merosga hurmat». Autogen mashqlar – mashq

jarayoni. Koping strategiyasi.
Psixoregulyatsiya seanslari. Yakunlovchi
qayta aloqa.

Diagnostic bosqichning maqsadi: qadriyatlarni rivojlanganlik holatini aniqlash, psixologik korreksiyaning shakllantirishning umumiy dasturini ishlab chiqish.

Korreksion bosqichning maqsadi: shaxs qadriyatlarini shakllantirishni ta'minlash, qadriyatlarni shakllantiruvchi shart-sharoitlarni o'rgatish, qadriyatlar rivojlanishini to'g'ri yo'lga qo'yishdan iborat.

Korreksion faoliyat samaradorligini baholash bosqichining maqsadi: shaxs qadriyatlari o'zgarishining psixologik mazmuni va dinamikasini o'lchash, ijobiy xatti-harakat reaksiyalarini paydo bo'lishini ta'minlashdan iborat.

Ijtimoiy-psixologik treningning maqsadi: Talaba qizlarda oilaviy qadriyatni shakllantirishning ijtimoiy va etnopsixologik o'ziga xosligini belgilash, rivojlantirish usullarini takomillashtirishga doir manzilli taklif va tavsiyalarni ishlab chiqib, boshqa milliy madaniyat vakillari va ularning hayot tarziga nisbatan xayrxohona munosabatni shakllantirishdan iborat.

Ijtimoiy-psixologik treningning vazifasi: ta'lim muhitida tahsil olayotgan talaba qizlarda oilaviy qadriyatni shakllantirish uchun:

o'zining oilaviy qadriyatiga bo'lgan munosabatini;

boshqa oilaviy qadriyat namunasini o'rganishga bo'lgan munosabatini;

oilaviy qadriyat namunalarini ko'rsata olish ko'nikmasini shakllantirishdan iborat.

Ijtimoiy-psixologik trening ishtirokchilarining tarkibi:

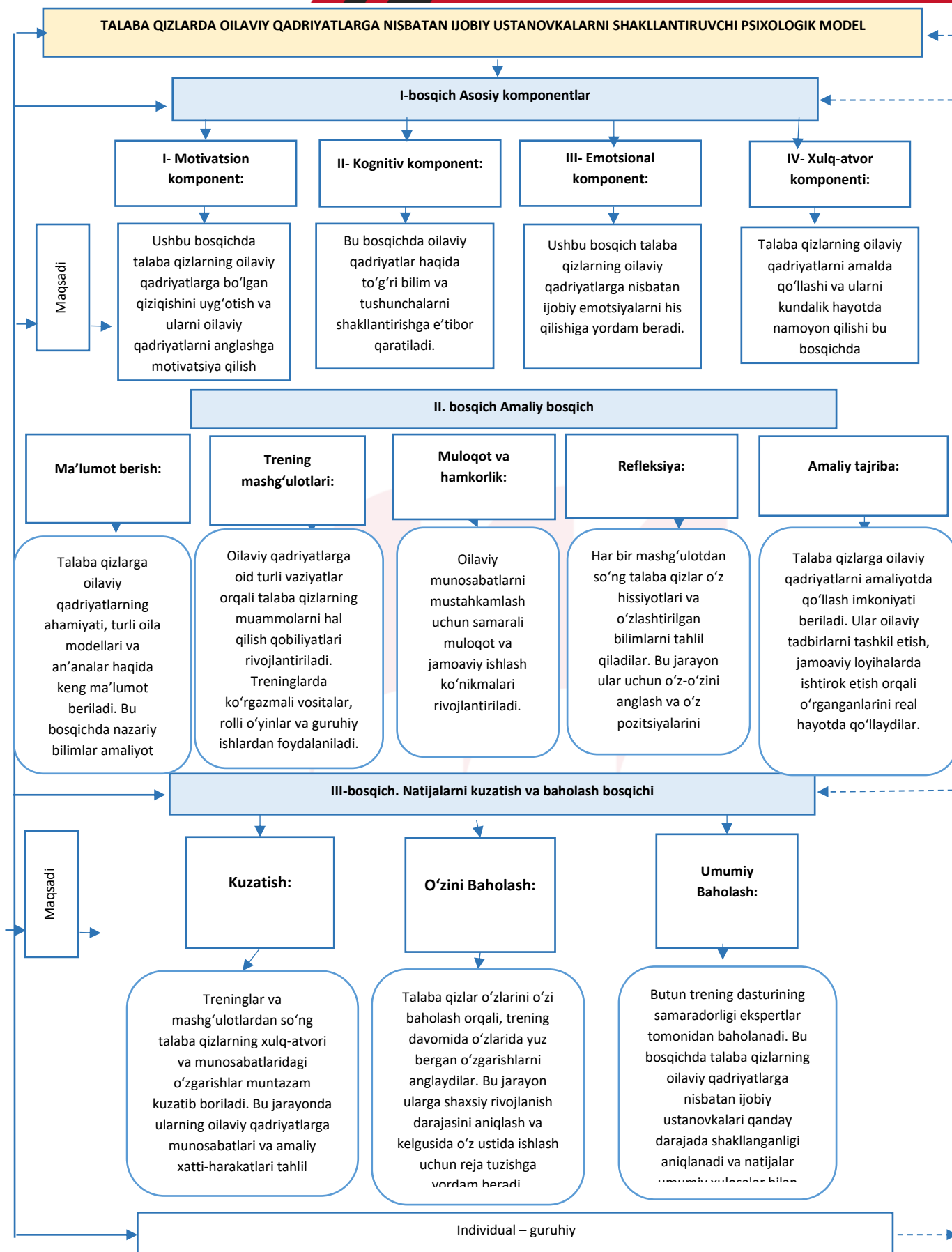
sifat ko'rsatkichi bo'yicha - gomogen yoki geterogen;

son ko'rsatkichi bo'yicha - ishtirokchilar soni 14-16 kishi (geterogen) bo'lishi mumkin.

Bunda, psixolog-trenerning qarori belgilovchi sanaladi.

Ijtimoiy-psixologik trening davomiyligi: haftada bir marotaba, uch oy davomida. Har bir trening 45 daqiqadan - 1 soat-u 20 daqiqagacha o'tkazilishi nazarda tutilgan.

Ijtimoiy-psixologik treningda qo'llaniladigan usullar: munozara-bahs, guruhli bahs, vizuallashtirish, art-texnikalar, meditatsiya, psixogimnastika, intervyu, vazifa-dilemmalar.

Talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantiruvchi psixologik model 3 bosqichdan iborat.

Ijtimoiy-psixologik treningning nazariy-metodologik asosi:

hamkorlikda kognitiv-xulqi munosabatlar dinamikasi;

guruhiy faoliyat yuritish nazariyasi;

rolli o'yinlar syujetini tayyorlashda «Madaniyatlar dialogi» ta'limoti.

Tadqiqot predmetining murakkablik darajasini inobatga olib, milliy madaniyatning mazmun-mohiyati va funksiyasi haqida ijtimoiy tasavvurga ega bo'lmagan Talaba qizlardan trening guruhi tuzildi.

Ijtimoiy-psixologik tadqiqotda korreksiya o'tkazish uchun dastur tayyorlashda individual va umumiy kabi psixologik korreksiya modellaridan foydalanildi. Bu modellar insonni:

a) «Inson – Ijtimoiy muhit»;

b) «Inson – Tabiiy muhit»;

v) «Inson – Madaniy muhit» kabi munosabatlarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini belgilash imkonini beradi.

I. Asosiy komponentlar:

Motivatsion komponent: Ushbu bosqichda talaba qizlarning oilaviy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini uyg'otish va ularni oilaviy qadriyatlarni anglashga motivatsiya qilish maqsad qilib olinadi. Oila a'zolariga bo'lgan mehr-muhabbat, hurmat, va mas'uliyat hissi shakllantiriladi. Motivatsiya yaratuvchi mashg'ulotlar, qiziqarli taqdimotlar, va ilhomlantiruvchi hikoyalar orqali oilaviy qadriyatlarning muhimligi tushuntiriladi.

Kognitiv komponent: Bu bosqichda oilaviy qadriyatlar haqida to'g'ri bilim va tushunchalarni shakllantirishga e'tibor qaratiladi. Talaba qizlar oilaviy munosabatlar, an'analar, va oilaning jamiyatdagi o'rni to'g'risida ma'lumot oladilar. Seminarlar, suhbatlar, va interfaol o'yinlar yordamida ularning bilimlari mustahkamlanadi.

Emotsional komponent: Ushbu bosqich talaba qizlarning oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy emotsiyalarni his qilishiga yordam beradi. Trening mashg'ulotlari orqali oilaviy hayotga iliq va mehrli munosabat shakllantiriladi. Shaxsiy hikoyalar, hissiy ta'sir ko'rsatuvchi rolli o'yinlar va ko'ngilni to'liqlantiruvchi faoliyatlar bu jarayonning muhim qismi hisoblanadi.

Xulq-Atvor komponenti: Talaba qizlarning oilaviy qadriyatlarni amalda qo'llashi va ularni kundalik hayotda namoyon qilishi bu bosqichda rivojlantiriladi. O'zaro hurmat va muloqot ko'nikmalarini mustahkamlash uchun amaliy mashg'ulotlar tashkil etiladi. Ular oilaviy muhitda qo'llanishi mumkin bo'lgan konstruktiv xatti-harakatlarni o'rganadilar.

II. Amaliy bosqich

Ma'lumot berish: Talaba qizlarga oilaviy qadriyatlarning ahamiyati, turli oila modellari va an'analar haqida keng ma'lumot beriladi. Bu bosqichda nazariy bilimlar amaliyot bilan mustahkamlanadi.

Trening mashg'ulotlari: Oilaviy qadriyatlarga oid turli vaziyatlar orqali talaba qizlarning muammolarni hal qilish qobiliyatlari rivojlantiriladi. Treninglarda ko'rgazmali vositalar, rolli o'yinlar va guruhish ishlardan foydalaniladi.

Muloqot va hamkorlik: Oilaviy munosabatlarni mustahkamlash uchun samarali muloqot va jamoaviy ishlash ko'nikmalari rivojlantiriladi. Talaba qizlar o'z oilalaridagi muammolarni muhokama qilish va ularga yechim topish uchun faol ishtirok etadilar.

Refleksiya: Har bir mashg'ulotdan so'ng talaba qizlar o'z hissiyotlari va o'zlashtirilgan bilimlarni tahlil qiladilar. Bu jarayon ular uchun o'z-o'zini anglash va o'z pozitsiyalarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Amaliy tajriba: Talaba qizlarga oilaviy qadriyatlarni amaliyotda qo'llash imkoniyati beriladi. Ular oilaviy tadbirlarni tashkil etish, jamoaviy loyihalarda ishtirok etish orqali o'rganganlarini real hayotda qo'llaydilar.

III. Natijalarni kuzatish va baholash bosqichi:

Kuzatish: Treninglar va mashg'ulotlardan so'ng talaba qizlarning xulq-atvori va munosabatlaridagi o'zgarishlar muntazam kuzatib boriladi. Bu jarayonda ularning oilaviy qadriyatlarga munosabatlari va amaliy xatti-harakatlari tahlil qilinadi.

O'zini Baholash: Talaba qizlar o'zlarini o'zi baholash orqali, trening davomida o'zlarida yuz bergan o'zgarishlarni anglaydilar. Bu jarayon ularga shaxsiy rivojlanish darajasini aniqlash va kelgusida o'z ustida ishlash uchun reja tuzishga yordam beradi.

Umumiy baholash: Butun trening dasturining samaradorligi ekspertlar tomonidan baholanadi. Bu bosqichda talaba qizlarning oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalari qanday darajada shakllanganligi aniqlanadi va natijalar umumiy xulosalar bilan to'ldiriladi.

Mazkur model oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni samarali shakllantirish uchun nazariy va amaliy yondashuvlarni uyg'unlashtirgan tizimli yondashuvni o'z ichiga oladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Abdullayeva, M. (2018). Oila va jamiyat: Ma'naviy-axloqiy qadriyatlar va ularni shakllantirish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
2. Islomova, N. (2020). Talaba yoshlarning oilaviy qadriyatlarga munosabati va ularni rivojlantirish omillari. Psixologiya va pedagogika jurnali, 3(12), 45-53.
3. Karimova, S. (2019). Ijtimoiy-psixologik treninglar yordamida talaba yoshlar oilaviy qadriyatlarini rivojlantirish. Toshkent: Ilmiy maqolalar to'plami.
4. Mirzayev, D., & Tursunov, A. (2017). Oilaviy qadriyatlar va yoshlar o'rtasida ijobiy ustanovkalarni shakllantirish. O'zbekiston Psixologiya Jurnal, 1(8), 22-29.
5. Sharipov, R. (2016). Shaxs psixologiyasi va oilaviy qadriyatlar. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
6. Vahobov, T. (2021). Talaba yoshlarning ijtimoiy-madaniy muhiti va oilaviy qadriyatlar. Sotsiologiya va psixologiya tadqiqotlari, 4(15), 70-77.
7. Zokirova, F. (2019). Oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy psixologik ustanovkalarni shakllantirish metodikalari. Pedagogika va psixologiya masalalari, 2(10), 33-40.
8. Bandura, A. (1977). Social Learning Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
9. Rokeach, M. (1973). The Nature of Human Values. New York: Free Press.
10. Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Cambridge, MA: Harvard University Press.